

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRĂRII ORTODOXE ROMĂNE A ARĂDULUI

A treia aniversare a urcării pe tron.

— Telegramă omagială și răspunsul M. Sale Regelui —

Ziua de opt Iunie a. c. pentru orașul Arad, ca și pentru întreaga țară, a fost prilejul celei mai spontane bucurii, manifestată pentru M. Sa Regele. Cu prilejul serbărilor sportive din aceea zi P. Sf. Sa Episcopul nostru Grigorie și domnii Dr. Augustin Lazar, prefectul județului, și Dr. Vasile Avramescu au trimis M. Sale o telegramă omagială, la care s'a primit următorul răspuns:

*Prea Sfinției Sale Episcopului Grigorie — Arad
Palatul Regal.*

Majestatea Sa Regele, mișcdt de frumoasele felicitări exprimate cu prilejul serbării zilei de 8 Iunie, mă autoriză să vă transmit călduroasele sale mulțumiri. Secretar particular al M. Sale Regelui ss. C. Dumitrescu.

Majestatea Sa Regele Carol II în Banat

Serbările dela Băile-Erculane, Bozovici, Oravița și Răcăjdia.

Bănatul a petrecut două zile de bucurie: M. S. Regele s'a coborât în mijlocul poporului, în frumoasele zile de 2 și 3 Iunie.

După un program bine stabilit, Vineri în 2 Iunie, Suveranul a venit la Băile-Erculane. Aci în piața din fața Casinoului, prin vrednicia unui comitet de oameni inimoși s'a ridicat un monument. Acest monument, — bustul bronzat al Regelui Ferdinand — își așteaptă de mai mult timp desvelirea.

La orele 11.30 Majestatea Sa Carol II, însoțit de Marele Voevod Mihai, sosește cu o escortă compusă de ofițerii din garnizoanele Lugoj, Orșova și Turnu-Severin. În suita regală sunt Dnii miniștrii: Dr. Alexandru Vaida-Voevod, prim ministru; Dimitrie Gusti, ministrul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor; D. R. Ioanițescu, ministrul Muncii, al sănătății și ocrotirilor sociale și Emil Hațiegan ministrul Ardealului.

Solemnitățile au început cu un serviciu religios oficiat de P. S. Sa Episcop Grigorie, asistat de proto-prosbiterii Mihail Păcățian, Romul G. Ancușa și Iosif Cămpianu, preotul Dimitrie Popoviciu al locului și diaconii Teodor Roșca și Alexandru Bocșianu.

Înainte de începerea serviciului religios la intrarea M. S. Regelui și a Voevodului Mihai, P. S. Episcop prezintă Oaspeților regali Evanghelia și Crucea pe care o sărută, adresează apoi însuflețita cuvântare de binevenire, publicată în numărul trecut al ziarului nostru.

După serviciul religios au urmat cuvântările. Dl. General Razu, ca președinte al comitetului pentru ridicarea monumentului, a făcut istoricul acestui gest generos și laudabil; Dl. ministru D. R. Ioanițescu, al sănătății, care a preluat monumentul, acest simbol de loialitate, credință, dragoste, cu un cuvânt simbolul indentificării cu pământul pe care Marele Rege l-a desrobotit; Dl. director general al învățământului secundar Constantin Kirițescu a făcut o evocare a virtuților romane, cari se perpetuează peste veacuri și au fășnit la plinirea vremii din sângele urmașilor acestor cuceritori mari...

Epuizat programul din fața monumentului, Majestatea Sa, însoțit de aghiotanți și de Dnii Miniștrii a vizitat băile, iar dela direcțiunea băilor, în uralele mulțimii au urcat treptele parcului și ale Casinoului, unde s'a luat masa.

După amiază la orele 3 $\frac{1}{2}$ Majestatea Sa Regele și Marele Voevod Mihai, însoțiți de suită, au părăsit Băile-Erculane, continuând drumul cu automobilele peste Iablanța, Petnic și Globu.

Majestatea Sa a condus singur automobilul, având la dreapta pe fiul său Marele Voevod Mihai.

În toate satele prin care au trecut înălții oaspeți străzile au fost cordonate cu verdeață, iar poporul — în frunte cu preotul, învățătorul — în haine de sărbătoare, înșiruit cu mic cu mare, a aclamat sgomotos.

La «Cheia Prigorului» — intrarea în județul Caraș — s'a făcut printr'o poartă triumfală — Prefectul

județului Caraș, Dr. Maxim Radovan a prezentat M. S. Regelui pâne și sare, după ce a fost luat și dus în automobilul regal.

În comuna Prigor, în centrul ei stă ridicată o frumoasă troiță. Impodobită cu flori, troița a fost obiect de vizită câteva minute, în trecerea alaiului regal.

Vizită cu adevărat s'a făcut apoi în Bozovici — centrul Almăjului.

Făloșii bozoviceni au primit în tunete de pivă intrarea Majestății Sale Regelui și a Moștenitorului de Tron. Regele — după programul staforit — s'a oprit jumătate de ceas în Bozovici. Prea Sfințitul Episcop Grigorie a oficiat aici un scurt serviciu religios, stropind — cu apă — o altă troiță. Dl. senator de Caraș, Coriolan Buracu a salutat în câteva cuvinte pe înălții oaspeți, cari au făcut deosebita cinste să viziteze centrul acestui Almăj grăniceresc...

La locul ce se chiamă Lup s'a dat o mică gustare, și întru amintirea trecerii și a opririi Majestății Sale Regelui Carol II s'a fixat pe casa de pază de acolo o placă comemorativă.

Prin regiunea romantică dela Marila, oaspeții au coborât în Oravița, capitala județului Caraș.

Acest orașel a primit pe Regele Țării așa cum poate că puține orașe mari îl știu primi. În oraș un aspect general de mare sărbătoare. Case împodobite cu flori și covoare, străzile cu verdeață, popor mult. În urale nesfârșite intră la orele 9 $\frac{1}{2}$, automobilul regal cu Majestatea Sa Regele la volan și cu Marele Voevod Mihai la dreapta sa. În acest moment iluminarea s'a întezit prin focuri de artificii cari au fost aprinse în parcul din fața Palatului Prefecturii.

În sala cea mare de aici s'a făcut recepția în timp ce poporul jos aclama nesfârșit pe oaspeții săi regali.

Mănezi Sâmbătă s'a făcut sfințirea celor trei monumente: al Regelui Ferdinand, al poetului Mihail Eminescu și al bănățeanului Damaschin Bojinca.

Solemnitatea desvelirii a fost precedată de un scurt serviciu divin, la care a participat un număr restrâns de oaspeți: a pontificat P. S. Episcop Grigorie, asistat de I. P. C. Sa Arhimandritul Policarp Morușca, starețul dela Hodoș-Bodrog, protopresbiterii: Păcățian consilier referent eparhial dela Arad și R. G. Ancușa dela Caransebeș, Virgil Musta al Oraviței, 20 preoți din tractele Oraviței și Bisericii-Albe și cei doi diaconi, dela Caransebeș și Timișoara.

În biserica din Oravița, bine întreținută și frumos îngrijită, P. S. Episcop Grigorie a adresat M. Sale o admirabilă cuvântare.

La Oravița atât Majestatea Sa Regele, Voevodul Mihai cât și Dnii miniștrii și-au scris numele în evanghelia prezentată de P. S. Episcop Grigorie.

La desvelire s'a săvârșit iarăși un mic serviciu divin, precedat de o scurtă cuvântare a P. S. Episcop. Celelalte cuvântări le-au rostit: la bustul Regelui Ferdinand prefectul Dr. M. Radovan, la bustul eroului Damaschin Bojinca Dl. profesor Ilie Rusmir, iar în fața bustului nemuritorului poet Mihail Eminescu, protopresbiterul Virgil Musta.

Au urmat defilările. În fața palatului Prefecturii de pe o tribună acoperită le-a primit M. S. Regele Carol II., A. S. R. Mihai Voevod de Alba-Iulia, PP.

SS. LL. Grigorie, Augustin Pacha, Dnii miniștrii Vaida Voevod, D. Gusti, E. Hațiegan și Maestrul ceremoniilor Antoniu Mocsonyi.

A urmat cercetarea expoziției aranjate în sălile Prefecturii, apoi banchetul.

După masă s'au aranjat serbări corale în Răcădia, defilări și apoi inaugurarea unei expoziții agricole.

La orele 8 seara serbările au luat sfârșit. Inalții oaspeți au pornit cu trenul spre București.

Vizitații canonice în protopopiatul Lipovei.

În 5 lunie a. c. a doua zi de Rusali, Prea Sfinția Sa Părintele Episcop eparhial Dr. Grigorie Gh. Comșa, însoțit de consilierul referent Mihail Păcățianu, protopopul Fabriciu Manilă și diaconul Catedralei Mihail Măcinic, vizitează parohiile din comunele: Ohaba românească, Bruznic, și Zăbalți.

În hotarul comunei Ohaba românească lasă întru întâmplinare un mare convol de călăreți, îmbrăcați în haine de sărbătoare.

Poporul în frunte cu Dl. primpretor Dr. Valeriu Meda așteaptă în mijlocul comunei, unde Dl. primpretor adresează Prea Sf. Sale următoarele cuvinte de întâmplinare:

Prea Sfințite Părinte Episcop.

Sunt fericit, că venirea Prea Sfinției Voastre în mijlocul fiilor sufletești din aceste comune, îmi dă prilejul ca să Vă salut în numele tuturor locuitorilor din această Plasă, a cărei primpretore am onoarea să fiu, și să Vă exprimăm bucuria pentru venirea Prea Sfinției Voastre între noi.

Bucuria aceasta este cu atât mai mare pentru că putem saluta în persoana Prea Sfinției Voastre pe unul dintre cei mai devotați apostoli și luptători pentru întărirea și înflorirea Bisericii noastre strămoșești, lumina adevărată a turmei încredințată spre păstorie.

Dea bunul Dumnezeu, ca activitatea Prea Sfinției Voastre să aducă și în aceste comune aceeași liniște și rezultate ca și în celelalte comune din Eparhie și Vă dorim din inimă ca să ajungem tot mai mult mângălerea de a vedea realizându-se intențiile bune ce le urmăriți pentru binele și fericirea poporului drept credincios.

Când Vă zicem bine ați venit, Prea Sfințite, rugăm pe atotputernicul Dumnezeu, să Vă întărească firul vieții, ca să ocrotiți încă mulți ani sub scutul părintesc această Eparhie, spre bucuria credincioșilor în mijlocul cărora V-ați coborât ca să le aduceți mângălerea sufletească atât așteptată de dânșii.

Prea Sfinția Sa — vădit emoționat — mulțumește pentru frumoasa primire, ce i-s'a făcut și pentru călduroasele cuvinte, cu cari a fost întâmpinat, accentuând că în toate vizitațiile canonice e condus numai de dragostea ce o păstrează față de fiii săi sufletești și de binele și prosperarea bisericei și neamului.

Prea Sf. Sa descinde la locuința preotului Gheorghe Rista, de unde e condus la sfânta biserică cu procesiune, la care la parte un număr mare de credincioși din Ohaba românească și din comunele învecinate.

Prea Sf. Sa oficiază sfta liturghie, asistat de sulta sa și de mai mulți preoți.

Biserica era arhiplină. Mulți dintre credincioși stăteau și în curtea bisericii, neputând să pătrundă și înăuntru.

La sfârșitul sf. liturghii, după ce preotul local raportează pe scurt despre situația parohiei, Prea Sf. Sa ține o documentată cuvântare despre întemeierea bisericii și marele folos ce l-au adus omenirii învățăturile M. Hristos în viața familiară, socială și de stat.

La împărțirea anaforei, preotul împarte poporului broșuri din Biblioteca creștinului ortodox.

Preotul Gheorghe Rista a dat o masă restrinsă în onoarea Prea Sf. Sale.

După masă la ora 4 trecem la parohia Bruznic, situată pe un deal pitoresc.

Și aici, ca la Ohaba românească, lasă întru întâmplinare Prea Sf. Sale un mare număr de călăreți.

În mijlocul comunei este întâmpinat de un mare număr de credincioși, în frunte cu primarul comunei, care urează Prea Sf. Sale un bun sosît.

În ușa sf. bisericii este întâmpinat de preotul locului Silvu Lelescu.

Prea Sf. Sa oficiază serviciul Vecernel, asistat de sulta sa și de alți preoți. Fiind biserica mică și fiind de față mult popor, Prea Sf. Sa și-a ținut predica în curtea bisericii, vorbind despre datoria credincioșilor de a se îngrijii de hrana sufletească și de a urma învățăturilor M. Hristos.

După serviciul religios trecem la locuința preotului Silvu Lelescu, de unde după un repaus de un pătrar de oară trecem la Zăbalți.

Acelaș primire impozantă și călduroasă.

Fiind biserica mică și fiind de față mult popor, serviciul religios se oficiază în curtea bisericii.

La sfârșitul serviciului religios preotul Dimitrie Misiici — pășind înaltea Prea Sf. Sale, — prezintă raportul despre situația parohiei.

Mulțumește Prea Sf. Sale, pentru înalta vizită, exprimând și tălmăcind marea bucurie a poporului că are fericirea să vadă în mijlocul lor pe bunul lor Archipăstor, cu atât mai vărtos cu cât din anul 1847 n'a descins în parohie nici un Episcop. Arată că a înflințat societatea „Sf. Gheorghe“, care prin corul bisericesc format sub conducerea învățătorului din loc acționează cu bun rezultat. A mai înflințat și comitetul misionar pentru ferirea credincioșilor de omelia sectare, adementoare de suflete. S'a construit și o casă parohială, care servește ca locuință pentru preot. În parohie domnește cea mai desăvârșită armonie.

După acest raport, — Prea Sf. Sa ține o emoționantă predică despre întrebunțarea înțeleaptă a timpului pentru măstuirea sufletului.

Cuvintele Prea Sf. Sale au căzut ca o rouă binefăcătoare pe sufletele credincioșilor, cari au rămas adânc mulțumiți de vizita Prea Sf. Sale.

Se împart între credincioși broșuri din Biblioteca creștinului ortodox.

Prea Sf. Sa — după ce se întreține cu mai mulți credincioși, interesându-se de viața lor familiară și socială, destinge pe preotul Dimitrie Misiici cu înalta sa vizită.

Prea Sf. Sa părăsește comuna Zăbalți ovaționat îndelung de credincioși.

Extras

din raportul P. C. Sale Părintelui protopop *Procopiu Giulescu* către adunarea protopopească din Radna, ținută în 30 Martie 1933.

În cele ce urmează, voi căuta să prezint P. O. adunării, măcar în contururi generale, principalele preocupări, cari au caracterizat evoluția bisericii noastre în general și în legătură cu aceasta, străduințele de care a fost călăuzită în trecutul apropiat conducerea bisericii noastre. În istoria recentă a bisericii noastre remarcăm două epoce distincte, și anume: epoca până la anul 1918, deci timpul de sub stăpânirea străină, și epoca dela 1918 încoaci, adică intervalul de timp trăit sub stăpânirea națională. Este firesc ca preocupările bisericii noastre și, prin urmare, mersul evoluției ei, să fie cu totul deosebite în aceste două epoce. Fiecare epocă își are leit-motivul ei, care îl imprimă un caracter specific, caracter, care este rezultanta luptelor și străduințelor impuse de împrejurările dominante ale timpului. Am putea caracteriza aceste epoce astfel: până la anul 1918 epoca luptelor pentru apărarea bisericii și a instituțiilor ei în contra tendințelor de cutropire ale regimului străin, deci lupta acerbă pentru neam și pentru lege, iar dela 1918 încoaci epoca străduințelor de a organiza biserica astfel, ca ea să poată corespunde cu succes tuturor exigențelor de ordin sufletesc și moral al credincioșilor ei, cari formează mare majoritate a cetățenilor patriei întregite.

Generația, care și-a trăit o parte însemnată din viața ei sub opresiunea crâncenă a unui regim, al cărui scop suprem era desființarea noastră etnică și care avea în serviciul acestui scop toată puterea formidabilă a unui stat bine organizat și tot sprijinul unei societăți intoxicate de cel mai cras șovinism, păstrează cu mândrie amintirile luptelor crâncene, pe cari le-a dus pentru apărarea ființei noastre naționale. Ori mărturisim cu toții, că ducerea acestei lupte era imposibilă dacă nu aveam cetatea noastră nebirnită, fără sprijinul admirabilei organizații a bisericii noastre nu puteam opune o rezistență eficace și ani de urgle a desnaționalizării deslănțuite asupra noastră, mai ales dela anul 1880 încoaci, ar fi însemnat desființarea noastră ca neam și biserică. Sunt de cea mai mare frumusețe, prin adevărul pe care-l exprimă integral, cuvintele I. P. Sf. nostru mitropolit Nicolae, rostite la adunarea de constituire a „Frăției Ortodoxe”. „Mitropolitul Șaguna n'a fost un protestizant când a chemat poporul, prin furtășii lui, la colaborare cu ierarhia și organizațiunea, pe care ne-a lăsat-o, nu este ieșită din făgașele ortodoxiei. Nu vom uita nici când frumusețea de luptă ce am dus-o sub păvaza ei atunci, când cu mirenii în șirurile dintâi, ne-am apărat biserica, libertatea și drepturile autonome ale ei și printr'însa sufletul ne-

mului. Nu pentru aberații protestantizante, ci pentru ortodoxia credinții și a bisericii și a sufletului nostru am dat aceste lupte cu sacrificiu până la martiriu. Și avem și noi, cei de azi, atâta lumină a teologiei și atâta devotament nedesmințit de către ortodoxie, ca să-i putem da întregii noastre obști credincioase liniștitoare asigurare, că sfânta noastră biserică este adevărata biserică a lui Hristos, coborâtă — cu toată comoara darurilor ei — în mijlocul poporului românesc”. Iată tot adevărul! Numai o organizație concepută și cimentată pe conștiința dreptului de a viețui, bazată pe temelia indestructibilă a iubirei de neam și lege, a putut da membrilor ei de toate categoriile, puterea dumnezească de a duce decenii deardândul o luptă, care un moment n'a cunoscut sovărire; numai duhul vremurilor marelui Șaguna a putut însufla acea imensă abnegațiune de a jertfi totul pentru păstrarea neștirbită a ființei noastre naționale și ortodoxe pentru ziua cea mare a învierii neamului.

Cu începere dela anul 1883 toate atacurile necruțătoare ale opresorilor noștri de ieri erau concentrate în contra fortului celui mai important al cetății noastre naționale: în contra școlii românești. Planul de atac al adversarilor noștri mlenari nu i-se poate tăgădui abilitatea: a concentra toată puterea atacului asupra mijlocului nostru de cea mai eficace rezistență, a desființa instrumentul care alimenta mereu cu noi și însuflețite trupe de luptă tabăra noastră, a desființa școlile românești confesionale, pepinerele, unde se creșteau generațiile de luptători acerbii, și bătălia era câștigată. Au început prin modificarea planurilor analitice, prin cari drepturile limbei noastre se restrăngeau treptat; paralel au deslănțuit cel mai primejdios atac: urcarea salarelor învățătorescii. Planul era diabolic: pe de o parte să momescă pe învățătorii confesionali, cari trăiau în cele mai umiltoare condițiuni materiale, iar de alta să exaspereze și revolte pe contribuabili, cari și astfel erau deja gârboviți sub greutatea poverilor impozitare. Și, ca lupta să fie și mai grozavă, stăpânirea haină ne pusese în coaste și pe frații noștri de un sânge, dar de altă credință, cari, din calcul de oportunitate, abdicaseră la menținerea școlilor lor confesionale. Era mijlocul cel mai eficace de a ne desconcentra. faptul mereu alșat, că credincioșii bisericii surori nu trebuiau să suporte nici un impozit pentru școală. Situația era într'adevăr desnădăjduită. Aci s'a arătat însă în toată splendoarea ei solidaritatea indisolubilă a tuturor fiilor buni ai bisericii. Factorii conducători ai bisericii, sesizați de pericolul ce amenința școlile confesionale, au deschis cea mai aprigă luptă în contra tendințelor agresive ale stăpânirii. Corul episcopesc a deschis focul în casa magnaților, iar corporațiunile bisericești au combătut, cu ultima energie, planurile diabolice ale dușmanilor noștri seculari. În fața proiectelor, devenite legi, a intrat în luptă hotărâtă marea masă a credincioșilor,

carl, într'un elan isvorât din cea mai curată iubire de neam și biserică, — a făcut cele mai mari sforțări și enorme jertfe materiale pentru mântuirea școalelor, de soarta cărora era legat cu toate fibrele sufletului său înțelegător. Va rămâne o pildă vecinic vie, dârzenia și spiritul neșovăielnic de jertfă, pe cari fiii bisericilor noastre le-au opus atacului cutropitor al dușmanului hain. Corporațiunile paralele, într'un spirit de înaltă abnegație, au votat salariile urcate ale învățătorilor săi, luând asupra lor sarcini aproape insuportabile. Ca să illustrez cu un exemplu spiritul de a jertfi al credincioșilor noștri, amintesc, că comuna Bala, mică, săracă, situată între dealuri și învrâstă cu uniți, a plătit ani de-a rândul 200% dare culturală. Și au fost foarte multe comune în tractul nostru, a căror dare culturală trecea peste 100%. Iată o luptă urlașă dusă de poporul nostru cu cea mai nobilă abnegațiune și într'un spirit de jertfă aproape fără păreche în istoria popoarelor mici și oprimate. Nu pot să nu amintesc cu cea mai mare recunoștință și cu o sinceră admirațiune ținută demnă și eroică a învățătorilor noștri confesionali, împovărați cu familiile grele, încolțiți de nenumărate necazuri materiale, hărțuiți neconștient de organele de control și administrative ale statului dușman, ei au stat calmi, neclintii și cu multă însuflețire, la postul lor de datorie. Foarte mulți se mulțumiau cu urcarea fictivă a salariilor lor, urcare făcută prin supraevaluare a venitelor lor de naturali. Sufereau cu resemnare toate mizeriile vieții, toate șicanele opresorilor și-și făceau datoria în așa fel, că puneau în uimire organele statului, dintre cari mulți nu le-au putut denega admirația lor. Iată o pagină glorioasă, poate cea mai glorioasă pagină din luptele de apărare și conservare a neamului și legii străbune, dusă sub flamura măreață a bisericilor noastre strămoșești. Am crezut că fac o faptă patriotică evocând azi, — dela acest loc, pe care, din îndurarea și bunătatea lui Dumnezeu îl ocup de 30 ani — faptele mărețe săvârșite de generațiile aproape apuse, cari au constituit biserică noastră, înainte de prasnica mare a întregirii noastre naționale. Am crezut că ca unul, care am avut un rol cât de neînsemnat în ducerea acelor lupte glorioase, am datoria morală să fac astăzi aceasta reprivire asupra acelor evenimente, cari vor fi forma, pentru veșnicie, un titlu de glorie și mândrie națională pentru ceice le-au săvârșit.

Este evident însă, că aceste jertfe materiale extraordinare, făcute de biserică pentru salvarea fiicei sale, care era școala confesională, au stăut complet mijloacele financiare ale bisericii, și astfel foarte reduse. Comunele bisericesti nu și-au putut crea fonduri de rezistență, ba nici măcar nu și-au putut asigura acoperirea trebuințelor bugetare curente, așa, că astăzi în criza economică, în care ne sbatem, cele mai multe comune bisericesti, după epuizarea micilor rezerve și distrugerea tuturor surselor de venit, au a-

juns în trista situație de a nu-și putea acoperi nici trebuințele bugetare. Unele comune bisericesti, cari dispuneau de fonduri mici, create în zilele de belșug economic, epuizând aceste fonduri au ajuns în situația materială de tot precară. Biserica noastră n'a avut niciodată o stare materială, nici măcar asemănătoare cu cea a bisericilor minoritare, favorizate de regimul apus. Toată economia ei era bazată pe dârnicia credincioșilor și pe un impozit, numit cultural, care mai ales în timpul din urmă, fiind sub stăpânirea sireină, era, după cum am văzut, în multe comune insuportabil. Evident că din aceste surse nu s'au putut crea surplusuri și fonduri pentru zile negre. Cu toate acestea, dacă numai jumătate din sumele cheltuite de comunele noastre bisericesti pentru susținerea școalelor confesionale le-am fi putut transforma în fonduri pentru trebuințele bisericilor, astăzi am fi la adăpost și am putea face ușor față tuturor exigențelor. Am ținut să accentuez aceasta stare de lucruri pentru a se evidenția și mai mult imensele jertfe aduse de biserică noastră pe altarul culturii și conservării naționale.

După înfăptuirea întregirii neamului până la anul 1926 biserică a fost preocupată de crearea unui regim unitar pentru conducerea ei. După unele chibzueli s'a convenit asupra regimului Șagunian, experimentat și verificat în Ardeal în cursul alor 60 ani, și astfel a luat naștere legea și statutul pentru organizarea bisericilor ort. rom. votat, sancționat și aplicat în anul 1925.

Se pare însă că o parte a fiilor bisericilor noastre, între ei chiar episcopi și clerici, nu sunt mulțumiți cu aceasta lege. În special în vechiul regat se agită mereu ideea refacerii legii de organizare a bisericilor pe motiv, că aceasta lege este necanonică și protestantizantă. Un înalt ierarh din Basarabia a scos două broșuri sub titlul „Glas în pustie”. În broșura acum apărută zice că prin legea de organizare a bisericilor „s'a adoptat un sistem parțial, provincial, folosit de biserică ortodoxă minusculă ardeleană”. Apoi, vorbind despre neajunsurile cari dăinuiesc în biserică, zice: „Această stare de lucruri provine din nedeplina organizare administrativă canonică a bisericilor noastre, înlocuită în 1925 printr'o lege și statut cu deprinderi din biserică ardeleană de ieri...” Din aceste două texte se desprinde un singur lucru: că scriitorul broșurei nu dovedește cu nimic necanonicitatea legii de organizare, nu indică o singură dispoziție a legii, care ar fi în contradicție cu canoanele bisericilor ortodoxe; el repetează același argument ridicol: că legea este de proveniență ardeleană. Ar urma din aceasta afirmațiune că biserică ardeleană s'a abătut dela canonicitate, că este o biserică, care s'a condus decenii întregi de principii și învățături contrare sfintelor canoane. Acum că aceste principii anti-canonică s'au extins, prin legea de organizare, asupra întregii bisericilor ortodoxe române, aceasta biserică a ajuns într'un stadiu de catastrofală descompunere și sfârșit!

dezastruos se apropie cu pași vertiginoși. Ar fi fost mult mai demn de autorul broșurei, dacă vorbea deschis, așa cum o face un preot, care, în câteva articole publicate într'un mare cotidian din capitală, militând asemenea pentru desființarea legii de administrare, afirmă, că introducerea elementului mirean în corporațiunile administrative ale bisericii noastre este anticanonică și lovește în autoritatea canonică, care este episcopatul. În sprijinul acestor teorii se aduce faptul că, în special în vechiul regat, aplicarea legii a produs mari tulburări și grave nemulțumiri, cari amenință biserica în însăși existența ei. Aceste argumentări forțate și false trebuie să le opunem faptul că efectul tuturor legilor depinde de la aplicarea lor. Bine aplicată, interpretată cu bunăvoință și fără interese laterale și legea viciată de imperfecțiune poate aduce roade bune; rău aplicată, rău tălmăcită și urmărind prin ea scopuri streine de intențiunile ei, și cea mai bună lege devine un izvor de tulburări și nemulțumiri. Nu legea de organizare este rea, ci felul cum este ea aplicată în unele părți ale țării este păcătos și deci și efectele aplicării nu pot fi decât dezastruoase.

Cât privește afirmarea că participarea mirenilor la conducerea bisericii este anticanonică, ea se poate spulbera cu cea mai mare ușurință cu ajutorul tocmai al canoanelor, al sfintei scripturi și cu mărturisirea celor mai de seamă canoniști ai bisericii ortodoxe. Nemuritorul Șaguna vorbind despre organismul și constituția bisericii zice: „Precum existența bisericii și a capului ei nu se poate nega, așa nici existența organismului nu se poate neglija fără paguba învederată a însuși trupului bisericii“... Din Faptele Apostolilor încă se poate documenta existența organismului bisericesc; Apostolii în lucrările lor au fost ajutați de bătrânii bisericii și de diaconi. Fostul episcop al Dalmației și marele canonic al bisericii ortodoxe sârbe Nicodim Mlaș, vorbind despre organismul bisericii, zice: „Dupăcum pentru sănătatea și progresarea corpului omenesc trebuie ca toate membrele lui să fie sănătoase, tot astfel și în biserică, care este trupul lui Hristos, iar capul El însuși, numai atunci avem raporturi sănătoase, când în toți membrii ei este putere de viață și formează o unitate“. Aceasta părere izvorește din cele scrise de Apostolul Pavel în Epistola I către Corinteni, cap. 12, 14-27: „A pus Dumnezeu mădularele pe fiecare din trânele în trup, precum a voit. Că de ar fi toate un mădular, unde este trupul? Iar acum cu adevărat multe mădulări sunt, dar un trup. Și nu poate ochiul să zică mâinii: n'am trebuință de tine, sau iarăș capul picioarelor; n'am trebuință de voi. Și oricine pătimește un mădular, pătimește toate mădularele. Iar voi sunteți trupul lui Hristos și mădular din parte“.

Biserica ortodoxă totdeauna a recunoscut participarea laicilor la afacerile puterii juridiciale (po-

testas jurisdictiones), privitoare la partea externă a bisericii.

Poziția ierarhiei și a laicilor în biserică este determinată de organizația fundamentală a bisericii, care reglementează raporturile de drept dintre aceste două elemente componente ale bisericii. În sensul acestui reglementări puterea ierarhică este chemată să conducă toate afacerile privitoare la biserică, iar laici sunt chemați să conlucreze la conducerea acestor afaceri. Numai lucrarea comună, atât a ierarhiei cât și a laicilor, corespunde spiritului bisericii ortodoxe. Chiar și în timpul Apostolilor era îngăduit poporului să ia parte la sinoade. După mărturisirea istoriei, la Sinodul I ecumenic au luat parte mulți laici. Mai mult. În sinoadele din timpurile vechi, unor laici evlavioși și învățați li era îngăduit să-și dea părerea și să dea explicații, dacă li-se cereau. În timpurile cele dintâi ale creștinismului, când numărul creștinilor era restrâns, poporul lua parte direct la alegerea episcopilor (sufragium populi), lucru pe care azi îl face prin reprezentanții săi. Este evident și numai din aceste constatări, că a numi participarea mirenilor la lucrările de conducere ale bisericii anticanonică este cea mai crasă ignoranță, iar a zice bisericii, române ortodoxe din Ardeal că este protestantizată este ofenză adusă însuși trecutul și istoriei acestei bisericii. A afirma că toate neajunsurile, cari s'au abătut azi asupra bisericii noastre, provin din spiritul în care a fost și este condusă biserica Ardeleană, însemnează o calomnie, urmând scopuri contrare bisericii.

Am flout să fac aceasta reprivire istorică și aceste constatări pentru a scoate în relief: întâi vecinul adevăr, că prin unirea strânsă a tuturor factorilor componenți a unei instituțiuni, prin punerea tuturor forțelor în serviciul unui scop și prin muncă plină de eroism și jertfe se pot învinge toate greutățile și se pot păstra toate drepturile unui popor. Exemplul clasic: viața și luptele noastre sub dominațiunea streină. În al doilea rând am venit să documentez, că cei ce nu s'au clătit în focul sacru al suferințelor seculare, acela care nu și-au apărat dreptul lor la viața și credința adevărată cu prețul sângelui martirilor și mucenicilor eșii din sânul lor, nu vor înțelege niciodată să se ridice peste micile ambiții și patimi, ci vor continua să se arate „mici de inimă și mari de patimă“, vorba lui Eminescu.

Noi însă suntem convinși că nu aceștia dau a luatul din care se dospește soarta și viitorul unui neam și că neamul și biserica ortodoxă nu se vor putea împiedeca, în mersul lor ascendent, de acești mici vânători de interese mărunte și meschine.

Citiți
«Biserica și Școala»

Sumarele

sesiunii ordinare din anul 1933 a Adunării Eparhiale, ținută la 14—16 Maiu 1933.

Ședința IV-a, ținută la 16 Mai 1933.

Secretar: *Dr. Ioan Drincu.*

72. P. S. Sa Părintele Episcop Grigorie deschide ședința la oara 9.30 prin rostirea unui foarte călduros și elogios discurs la adresa P. C. Sale Părintelui Protopop Procopiu Givulescu, evocând meritele și munca laborioasă a P. C. Sale, prin care s'a distins în timpul celor 30 de ani ce se împlinesc acum dela ocuparea scaunului protopopesic al Radnei de P. C. Sa și încheie în aplauzele Adunării, felicitând pe P. C. Sa Părintele Protopop și urându-i încă mulți ani de muncă productivă spre binele Sfintei noastre Biserici și a neamului.

P. C. Sa Părintele Protopop Procopiu Givulescu, adânc emoționat, mulțumește P. S. Sale Părintelui Episcop și întregii adunări Eparhiale pentru onoare ce i se face și proslăvind voia Celui Atotputernic, care l-a învrednicit ca timpul petrecut în serviciul Sfintei noastre Biserici și a neamului, să-i poată da rost prin activitatea sa, încheie mărturisind că se simte fericit de a se vedea și astăzi modest colaborator al celui mai prodigios muncitor în ogorul Sfintei noastre ortodoxii, care este P. S. Sa Părintele Episcop Grigorie, căruia îi urează ca Bunul Dumnezeu să-l țină multă vreme în fruntea Eparhiei noastre, spre binele Sfintei noastre Biserici și a tuturor dreptcredincioșilor lor ei.

73. Se citește și verifică sumarul ședinței a II-a, cel al ședinței a III-a se va citi și verifica cu cel al ședinței a IV-a deodată, nefiind încă redactat.

74. Se prezintă cererile de concediu ale D-lor Dr. Aurel Cosma și Dr. Tiberiu Șevici pentru ziua de 16 Mai și a D-lor Ștefan Mateescu și Iosif Goanță pentru întreaga sesiune.

Concediile cerute se aprobă.

75. Dl. Remus Rafiroiu face propunerea ca parohiile Bata și Lalașinț să fie trecute dela protopopiatul Lipova la protopopiatul Birchiș.

Se dă Comisiunii de organizare spre referire.

76. Dl. Dr. Vasile Mircu, raportorul comisiunii economice, în numele acestei comisiuni, propune ca Adunarea Eparhială să în-

cuvinteze vânzarea casei fundațiunii „Iosif Goldiș” din Rontău, jud. Bihor, pentru motivul, că întreținerea ei este din zi în zi tot mai deficitară, neputând fi închiriată în lipsă de amatori, și fiind expusă intemperțiilor, se ruinează.

La aceasta propunere la cuvântul Dl. Dr. Emil Velici, complectându-o în sensul, că nu numai casa, ci și pământul de 18 jugh. al fundațiunii „Iosif Goldiș” să se vândă, tot pentru motivele deja arătate, adică în lipsă de amatori rămânând nearândat, întreținerea aceluia pământ este deficitară, iar administrarea lui din Arad tot mai costisitoare, astfel, că vânzarea se impune ca o necesitate economică, urmând ca contra valoarea obținută atât pe casă, cât și pe pământ, să fie plasată în realități în cuprinsul eparhiei.

Adunarea eparhială primește propunerea cu amendamentul d-lui Dr. Emil Velici.

Acelaș raport prezintă budgetul Consiliului eparhial și al Academiei teologice din Arad, cu propunerea de aprobare, iar

Adunarea eparhială primește și aprobă acest buget cu

venite Lei 4.813.157.

cheltuieli Lei 4.808.436.

Excedent buget Lei 4.121.

77. Dl. Dr. Benedict Ungurean, raportorul comisiei petiționare, prezintă Adunării Eparhiale petiția preotului Pavel Ardelean din Timișoara-Mehala, pentru a i-se acorda autorizațiunea de acțiune în fața instanțelor ordinare pe mai mulți credincioși pentru calomnii, iar

Adunarea eparhială transpune petiția spre competență rezolvare Consiliului eparhial.

78. P. C. Părinte Dimitrie Muscan, raportorul Comisiei budgetare, propune votarea diurnelor de 200, (două sute) lei pentru membrii Adunării Eparhiale, plus biletul de tren, iar

Adunarea eparhială aprobă propunerea.

79. I. P. C. Părinte Policarp Morușca, raportorul Comisiei bisericești, în privința Memoriului despărțământului Gurahonț al Asociației Clerului „Andrei Șaguna” în care se cere, ca Adunarea eparhială, să soluționeze chestiunea încasării birului și stolelor preoțești, propune în numele Comisiunii bisericești: Adunarea eparhială să trimită memoriul Consiliului eparhial, spre a fi studiată temeinic chestiunea birului preoțesc, înaintându-o apoi Prea Ven. Consiliului Mitropolitan pentru a fi supusă Congresului mitropolitan, pentruca aceasta delicată chestiune a birului și încasărilor preoțești să fie soluționată unitar pe întreaga mitropolie.

Dr. Ștefan Cioroian, invocând nevoile preoților, propune, ca chestiunea birului să fie soluționată chiar în aceasta sesiune de Adunare eparhială, fără a mai fi trimisă la Consiliul mitropolitan.

Mai iau apoi cuvântul d-nii Tr. Sava Seculin, Dr. Ioan Ursu, Dr. Petrița Petica, Dr. Iancu Adam, Dr. Romul Coțoiu, pâr. Mihai Cosma, Dr. Ioan Alămorean, Teodor Ardelean, Iuliu Putici, Ascaniu Crișan, discutând asupra acestei probleme foarte pe larg și din cele mai variate puncte de vedere, juridic, administrativ, cultural bisericesc etc., făcându-se diferite propuneri, ca încasarea pe cale de proces, citarea părților în fața instanței pentru a face tranșacție extraprocesuală, încasarea pe cale administrativă etc., propuneri, ce se isbesc însă de normele generale privitoare la salarizarea preoților și tocmai de aceea nu pot fi soluționate aceste neajunsuri decât prin măsuri unitare pe cuprinsul întregii mitropolii.

P. S. Sa Părintele Episcop în încheiere arată sollicitudinea și grija ce a purtat-o totdeauna preoțimei, face chiar trimitere la lucrarea P. S. Sale: „Preotul și societatea de astăzi”, în care pledează cu toată energia pentru drepturile la salariu ale preoților, și accentuează că motivele ce au provocat aceste dificultăți în ce privește încasarea competențelor preoțești, sunt multiple și bineînțeles cel mai ponderos motiv este demagogia de care s'a făcut uz în popor pentru anumite interese electorale momentane. P. S. Sa face un călduros apel către toți fiii destinși ai Bisericii, ca să stea în ajutor preoțimei pentru a ajunge la drepturile sale fără proces, — pentru că în aceste vremuri de grea încercare, când statul luptă din răspuțeri pentru a putea eși din pasul crizei economice-financiare, este imposibil, ca tocmai noi să-i îngreunăm situația prin procese, fie direct fie indirect prin turburarea credincioșilor prin traducerea lor în fața instanțelor judecătorești, procedeu pe care nu-l practică alte confesiuni, ba nici chiar sectarii.

(Va urma).

Preoți răposați.

† Pr. Ioan Șaru

A două zi de Rusalii a. c., după scurte suferințe, a trecut în vecinicie, în sanatoriu din Arad, tinărul paroh Ioan Șaru din Călacea.

Fiu de țaran din Checia-rom. școalele secundare

Tiparul Tipografiei Diecezane Arad.

le-a făcut la Timișoara, iar diploma de preot a luat-o la Oradea.

Abia avuse 27 de ani și doi ani de păstorie; în acești doi ani s'a comportat ca un bun părinte sufletec. Dovada: regretele unanime și lacrimile sincere ce a vărsat grupul de credincioși, venit în frunte cu primarul la înmormântare.

Inhumarea a avut loc la 7 Iunie în cimitirul «Pomenirea» din Arad. A prohodit pâr. protopop S. Seculin din Vinga, asistat de 6 preoți. Cuvântul de despărțire a fost rostit tot de P. C. Sa.

Il deplâng neconsolata-i soție, părinți și frați, colegii și credincioșii din Călacea. **Bunul Dumnezeu să-i dea cununa vieții vecinice!**

* * *

În săptămâna trecută a răposat, într'un sanatoriu din Cluj, **Eugen Crăciun**, fost cândva preot în Arad, iar acum mai în urmă la Sat Chinez.

* * *

În zilele trecute a răposat în Sânicolaul mic, preotul din Firiteaz **Miron Putin**.

Dumnezeu să-i ierte.

INFORMAȚIUNI.

Personale. Marti în 13 I. c., P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie a plecat la București, pentru a participa la ședințele Sinodului Permanent.

Un gest mare. D-l Dr. D. G. Borolanu, profesor de drept canonic la Facultatea de Teologie din București, a dăruit zilele astea facultății de Teologie întreaga sa bibliotecă, alcătuită din mii de volume. Este un gest rar, care dovedește frumusețea unui suflet de elită cum rar se află în vremea noastră.

O viață întreagă și-a dăruit — ca profesor — lumina științei sale și căldura inimii, aprinzând tot atâtea suflete câți studenți au trecut prin școala muncii și a punctualității matematice ale distinsului profesor universitar, D-l Borolanu, iar acum către apusul vieții — când încă este profesor cu gândire senină ca cerul și curată ca raza soarelui, își dăruiește însăși izvorul spiritualității sale: „cărțile”.

Vrednic de toată lauda este gestul D-lui Prof. Borolanu și pilduitor pentru toți intelectuali adevărați.

La o aniversare. Cu prilejul împlinirii a 60 ani dela înființarea seminarului „Nifon” din capitală, mare parte din absolvenții acestui seminar — azi oameni cu diverse și însemnate situații sociale — s'au întrunit la seminar, făcând o piosă pomenire Marelui Mitropolit și mergând apoi în perelelaj și la mormântul lui la Cernica. Cu această ocazie — pe lângă discursuri și evocări de amintiri — s'a constituit și „Asociația absolvenților seminarului Nifon”. Frumos lucrul și ce bine ar fi dacă în jurul tuturor instituțiilor noastre de cultură s'ar creta atari asociațiuni, menite a strânge rândurile tuturor celor ce s'au adăpat dela același izvor, dar . . . cari, în vremuri de greutăți, să poată veni și în sprijinul instituțiilor însuși!

Red. responsabil: **Protopop SIMION STANA**